

De kracht van Delfts blauw verzilveren

Versterk en ondersteun Delft, om in de toekomst een aantrekkelijke stad te zijn voor inwoners, met een regionale én nationale functie

Delft heeft wereldwijd een naam als centrum van kennis en innovatie. Het Delftse ecosysteem is een hefboom van innovatie, met een economische en maatschappelijke betekenis voor de regio, het land en de wereld. Delftse kennis, talent, uitvinders en ondernemers van nu zijn essentieel voor het groeivermogen en voor een brede welvaart van de regio en Nederland. Het Delft wat we nu zijn en de kansen die we hebben, komen voort uit ons oorspronkelijke DNA: een stad van maken en doen, waar maakindustrie en wetenschap een lange historie kennen.

Echter, Delfts blauw dreigt te verbleken. Een belangrijke reden: de gemeente Delft staat financieel onder zware druk. Dit raakt de stad en haar inwoners al jaren. En het raakt de groei van de regio. Een stevige impuls is essentieel om de volgende stap te kunnen zetten en iedereen te laten profiteren van de kracht van Delft. Zo kunnen we de kansen en groeimogelijkheden die Nederland hier heeft veel beter benutten.

Wij zien dit als een gemeenschappelijke opgave om het potentieel van Delft voor de toekomst te borgen én optimaal te benutten – voor de stad, de regio, nationaal en internationaal. Wij willen kansen pakken en Innovatiedistrict Delft op de kaart zetten. Wij doen een beroep op het Rijk om samen op te trekken. Alleen samen kunnen we komen tot gerichte en noodzakelijke interventies die de kracht van Delft voor de toekomst verzilveren.

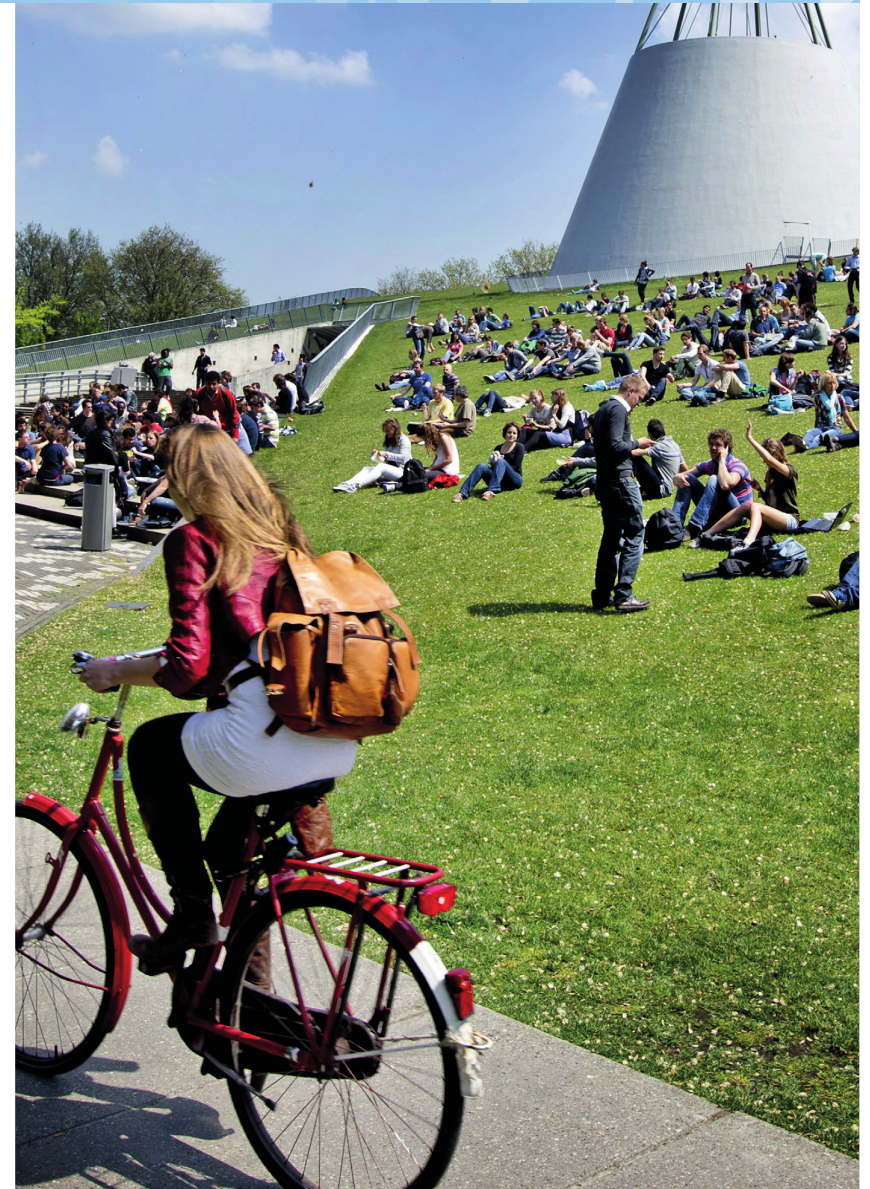

Stad van historie, innovatie en technologie

Verleden, heden én toekomst komen samen in Delft. Het is een stad met een rijk verleden en een boeiend erfgoed. En Delft is een stad van innovatie en technologie, van makers, uitvinders en ondernemers die vooruitkijken en durven te pionieren.

Delft is een stad van monumenten en historische iconen. Een stad met een historische band met Oranje. Het is de stad waar het Delfts blauw ontstond, waar Anthonie van Leeuwenhoek zijn microscoop bouwde en waar Johannes Vermeer de schilderkunst vernieuwde. Delft is een stad waar de sociale ondernemers Jacques en Agneta van Marken nieuwe industrie tot bloei brachten met vooruitstrevende maatschappelijke innovaties. Een stad die een sterke centrumfunctie heeft voor de regio, voor onder meer werk, onderwijs, sport, cultuur en detailhandel. En een stad waar zelf maken in het DNA van de mensen en de gebouwen is terug te vinden. Het is die maakstad die onder druk staat.

Delft is vooral ook een stad van de toekomst: een stad die vernieuwt, maakt en verbindt, mensen inspireert. Delft biedt hiervoor een unieke concentratie van kennis en ondernemerschap. Instituten zoals de Technische Universiteit Delft, TNO, Deltares, UNESCO IHE en technische hogescholen jagen hier innovatie en kennisdeling aan. Dit in samenspel met de hoogwaardige technologische maakbedrijven en startups die tot bloei komen met de toepassing van Delftse kennis.

In veel opzichten is Delft een stad als andere. In een aantal opzichten is Delft bijzonder:

- Delft is een echte studentenstad. Dat uit zich onder meer in een jonge populatie, sterke aanwezigheid van onderwijs en relatief veel studentenwoningen. Het opleidingsniveau van Delft ligt aanzienlijk hoger dan in andere kennissteden in Nederland.
- Delft heeft een negatieve verhuisbalans: als het gaat om binnenlandse verhuisbewegingen ziet Delft de laatste jaren meer bewoners vertrekken dan vestigen. Veel afgestudeerden blijven niet in Delft, maar verhuizen. Opvallend vaak naar de omgeving Den Haag en Rotterdam.
- Het aantal banen is toegenomen, maar daarvan kunnen niet alle Delftse inwoners in gelijke mate profiteren. Het besteedbaar inkomen is gemiddeld genomen laag.
- De analyses met betrekking tot Brede Welvaart maken zichtbaar dat Delft een stad is met twee gezichten; op bepaalde indicatoren wordt relatief hoog gescoord, terwijl op andere indicatoren juist relatief laag wordt gescoord.

Delft als kraamkamer voor ontwikkeling van kennis, technologie en startups

- Delft is het brandpunt of startpunt voor de ontwikkeling van technologie die wordt geadopteerd door grotere groepen bedrijven en instellingen in Nederland en daarbuiten.
- Delft heeft al jaren het sterkste 'entrepreneurial ecosysteem' van Nederland en levert daarmee een onmisbare bijdrage aan de economische en maatschappelijke waardecreatie in Nederland. Delft is samen met het Westland een topregio op het gebied van R&D en blinkt uit in deelname aan Europese onderzoeksprogramma's (drie keer zoveel als gemiddeld in Nederland).
- Startups zien het licht in Delft, maar worden volwassen, groot en toonaangevend als scaleup in bijvoorbeeld Den Haag, Rotterdam of Amsterdam.
- 'Delft' voedt als bron van kennis en ondernemerschap de groei van andere bedrijvenclusters in Zuid-Holland en daarbuiten, zoals bijvoorbeeld het composietencluster Ypenburg Den Haag, NL Space Campus (ruimtevaart data en technologie) en Unmanned Valley (sensorgerelateerde technologieën en toepassingen).

Bronnen: Decisio (2022) en Birch (2022).

Delft: hefboom voor innovatie in Nederland

Delftse technologie is onderscheidend, internationaal. Hier wordt technologie ontwikkeld die ertoe doet, nu én in de toekomst. Delftse kenniswerkers en -makers helpen om antwoorden te vinden op wereldwijde uitdagingen als klimaatverandering, vergrijzing en de energietransitie. De beste ideeën worden hier geboren en getoetst, om vervolgens hun weg te vinden over de hele wereld.

Delft is een krachtige motor voor groei en innovatie. Het Delfts ecosysteem – met de TU Delft en de Biotech Campus als dragers – is van internationale betekenis én essentieel voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Zuid-Holland en Nederland. De Delftse innovaties maken dat sectoren en ondernemers beter zijn toegerust voor de toekomst.

Innovatief Nederland

Dicht met oeffenschimmel voor biobrandstof: gen van schimmel uit olierantipoep om efficiënter ethanol te maken van restproducten uit de landbouw.

4FOLD: een opvouwbare vrachtkonainer bespaart ruimte, geld en onze planeet bij leeg retourtransport.

Variable stiffness: het ontwikkelen van een 3D-printbare vorm die controle geeft over de stijfheid van het materiaal waardoor er multifunctionaliteit van het ontwerp mogelijk is.

Kitepower: mobil windenergiesysteem dat gebruik maakt van een vlieger voor stroomopwekking.

Tiler: tegel waarmee e-bikes en andere lichte elektrische voertuigen draadloos worden opgeladen.

Zandmotor: een grootschalige zandopspuiting voor de kust bij Zuid-Holland om deze duurzaam te beschermen en onderhouden.

Innozowa: drijvende zonnepanelen die bijdragen aan winnen van duurzame energie. Opvallend gebruik maakt van oppervlakte en zorgt voor een beter ecosysteem.

3D-geprinte EXO-L: enkelbrace, op maat gemaakt, biedt de beste bescherming tegen enkelverwonding.

Gaming @ the Dentist: seniors gamen voor afleiding bij pijn en ongemak tijdens de behandeling.

Bluebloos: een oplossing voor duurzaam regenwatergebruik in de stad.

TIJL: tegel waarmee e-bikes en andere lichte elektrische voertuigen draadloos worden opgeladen.

POSTNL

8 714341 118172

Artikelnummer: 410762
Ontwerp: Erwin Suvaal

TU Delft

Delft onder druk

Delft kan zijn potentie nu onvoldoende verzilveren. Een belangrijke reden is dat de gemeente Delft arm is. Er is niet genoeg geld voor de bestaande taken en opgaven in de stad.

De Delftse situatie is nijpend door een uitzonderlijke stapeling van sociale, economische en ruimtelijke knelpunten.

- Delft is een stad met een sociale disbalans. Deze disbalans is te zien in de opbouw van de woningvoorraad: een hoog percentage sociale huur, wat eigen is aan een stad met een industrieel verleden. De stad mist voldoende aanbod in het midden-segment. In meerdere buurten zien we een combinatie en stapeling van sociaal-economische problemen, die ook de leefbaarheid en veiligheid onder druk zetten. Dit leidt tot hoge uitgaven voor de gemeente, en relatief lage inkomsten uit lokale heffingen.
- De kenniseconomie optimaal laten groeien, dat vraagt forse investeringen. Ook van de gemeente. Delft heeft dat tot nu toe naar vermogen gedaan. De gemeente zette hiervoor jarenlang reserves in. De grens is echter bereikt. De gemeente heeft financieel geen ruimte meer om noodzakelijke investeringen te doen om kenniswerkers, startups en bedrijven voor Delft en in de regio te behouden. Het succes van het Delftse kenniscluster kan dit structurele tekort niet compenseren: die baten zijn vooral regionaal en landelijk.
- En Delft is een ruimtelijk beklemd stad. De stad is dicht bebouwd, vrijwel tot aan de gemeentegrens. Nieuwe ontwikkelingen zijn alleen binnenstedelijk mogelijk, en dus complex en vragen meer ambtelijke inzet.
- De uitkering vanuit het gemeentefonds is structureel te laag. Delft is een stad met ruim 103.000 inwoners, die als centrumstad een groter gebied bedient met ten

minste 120.000 inwoners. In de huidige systematiek ontvangt de stad echter slechts gelden voor een centrumfunctie van ongeveer 88.500 inwoners. Met name de feitelijke centrumfunctie van Delft en de (inter)nationale impact van de TU Delft worden nu onvoldoende meegewogen bij het bepalen van de bijdrage aan Delft.

De stad heeft zich in de afgelopen jaren tot het uiterste ingespannen om noodzakelijke voorzieningen in stand te houden, een minimaal niveau van onderhoud uit te voeren en toch ruimte te vinden voor investeringen. De gemeente draagt lasten in de financiering van de spoortunnel en in de kosten voor de geleidelijke afbouw van de grondwateronttrekking. Delft heeft zelfs ontwikkelingen mogelijk gemaakt die de stad nieuwe impulsen geven, zoals in Spoorzone en Schieoevers. Een bewijs van de durf, visie en vitaliteit van de stad.

De financiële druk vereiste echter pijnlijke keuzes, die het uiterste vragen van de stad. Bewoners voelen dat Delft diep heeft moeten snijden in voorzieningen, zien de cumulatie van achterstallig onderhoud in de stad en betalen de zware prijs door hoge woonlasten.

De grens van wat Delft financieel nog kan dragen, is bereikt. De jarenlange financiële uitputtingslag heeft alle ruimte op de begroting weggeslagen. Het is een grote zorg om het geld te vinden dat nodig is om de stad goed te laten functioneren. Dit probleem raakt Delft en zijn bewoners, die hier de lasten van moeten dragen. Maar de effecten reiken veel verder: het gebrek aan financiële ruimte dreigt ook ten koste te gaan van de kracht van Delft als motor voor groei en innovatie in de regio en in Nederland.

Wij roepen op: breng Delft in balans en verzilver de kracht van Delft!

Delft kan deze positie niet alleen op eigen kracht behouden en versterken. Het is een gezamenlijke opgave én kans om de positie van Delft als brandpunt van een regionaal en nationaal ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap te versterken. Om de maakpotentie van Delft nieuw leven in te blazen en daarmee de keten van innovatie te sluiten. Om de centrumrol van Delft te erkennen. En om de stad aantrekkelijk te laten zijn voor iedereen.

Ruimte voor de innovatieve maakstad

Onderzoek, innovatie en ondernemerschap leveren een onmisbare bijdrage voor de stad, de regio en Nederland. Als een van de pijlers van de economie, werkt Delft als partner regionaal intensief samen aan de ambities van de Zuid-Hollandse Groeiagenda. Delft vervult een dragende rol in proposities van nationale partijen. En ook internationaal zoeken de TU Delft en de instellingen in de stad samenwerking in coalities voor grote maatschappelijke uitdagingen.

Delft is een onmisbare kennisbron voor de toekomst van Nederland, die het verdienvermogen van het land versterkt. Delft moet versterkt worden als kennisstad en als stad die ruimte kan bieden aan de maakindustrie. Dat vraagt samen investeren. Het gaat om de bouw van nieuwe woningen, innovatiefaciliteiten, ruimte maken voor de maakindustrie en de banen die daarbij horen. Dit helpt om het kenniscluster te laten groeien en beter te laten renderen, en geeft de inwoners kans om te profiteren. De ontwikkeling van Innovatiedistrict Delft biedt aantrekkelijke ontwikkelkansen, kansen die veel verder reiken dan de grenzen van de stad en de regio.

Centrum voor de regio

Delft is stevig verbonden met zijn omgeving. De stad is een betrouwbare partner in de samenwerking met buurgemeenten, met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en met de provincie Zuid-Holland. Een natuurlijke samenwerking, waarin we gezamenlijk bouwen aan een aantrekkelijke regio met een uitstekend vestigingsklimaat.

In de regio heeft Delft een centrumfunctie. Bij het gebruik van sportvoorzieningen, bijvoorbeeld, valt op dat een groot deel van de gebruikers van buiten Delft komt. Bij sommige verenigingen gaat het zelfs om meer dan de helft van de leden. De centrumfunctie wordt echter niet volledig gewaardeerd. Ook hier ligt een belangrijke ontwikkelkans: door de werkelijke centrumfunctie van de stad te erkennen, versterkt Delft als een betrouwbare teamspeler waarop de regio kan bouwen.

Stedelijke basis duurzaam op orde

Delft wil een aantrekkelijke, duurzame en leefbare stad zijn, een stad voor al haar bewoners. Een verbonden stad waar mensen naar elkaar omkijken en het beste uit zichzelf kunnen halen. De realiteit is dat inwoners met de huidige begroting niet krijgen wat ze nodig hebben.

Er kan nu niet geïnvesteerd worden in de stedelijke basis. Hierdoor is het niet mogelijk om achterstanden weg te werken in beheer en onderhoud, te investeren in voorzieningen – als het historische Prinsenhofcomplex – en om inkomsten en uitgaven in balans te brengen. Dit moeten we oplossen. Dat is noodzakelijk om iedereen in Delft mee te kunnen laten delen in de brede welvaart. Delft zal zich daarbij houden aan de afspraken die zijn vastgelegd in het regioakkoord Nieuwe Woningmarktafspraken Haaglanden.

Een gemeenschappelijke inzet voor oplossingen

Het verzilveren van de potenties van Delft vraagt om structurele samenwerking. Met een gemeenschappelijke inzet van gemeente, partners in de stad en de regio, én inzet van de rijksoverheid kunnen we werken aan het oplossen van de knelpunten.

Er is niet één oplossing. Er moet meer gebeuren, incidenteel en structureel. We zetten in elk geval in op onderstaande:

Belemmeringen wegnemen

- We moeten de opgelopen achterstanden in het voorzieningenniveau in Delft inlopen. We brengen de stedelijke basis op orde door hierin te investeren en daarmee de opgebouwde tekorten weg te nemen.
- Op de korte termijn is het noodzakelijk dat het Rijk de onevenredig hoge financiële last wegneemt die Delft draagt als gevolg van de financiering van de spoortunnel en de grondwateronttrekking.
- De centrumfunctie die Delft heeft in de regio moet zich vertalen in een hogere bijdrage uit het gemeentefonds. Met een bijdrage die structureel op peil is, kan de stad de voorzieningen en faciliteiten bieden die noodzakelijk zijn voor het functioneren van de stad.

Samen investeren

- We zien kansen om de kracht van Delft te verzilveren en alle inwoners mee te laten profiteren. Om de kennisfunctie van Delft te verzilveren, is een krachtig kennis- en innovatie-ecosysteem nodig. Hiervoor is het van belang de juiste faciliteiten binnen het ecosysteem aan te kunnen bieden: van onderzoek, tot huisvesting voor bedrijven, een plek om samen te komen en samen te creëren en te maken. Dit maken we mogelijk door gezamenlijk te investeren. Hiervoor ligt een grote kans in de ontwikkeling van Innovatiedistrict Delft: een gebied dat economisch van nationaal belang is.

Bijlage: aanvullende toelichting op financiële disbalans

Zicht op Delft: stad financieel onder druk

De financiële situatie van de gemeente Delft is nijpend als gevolg van een uitzonderlijke stapeling van knelpunten. De stad heeft te maken met een sociale, een economische en een ruimtelijke disbalans die een financiële disbalans versterken.

Al jaren is Delft hierdoor gedwongen om de lasten voor burgers en bedrijven te verhogen en te bezuinigen op uitgaven. Het leidde tot pijnlijke keuzes die ten koste gingen van voorzieningen zoals de bibliotheek, van de cultuursector, van de kenniseconomie, van het onderhoud van de openbare ruimte en van fietsfaciliteiten. Omdat het vrijwel onmogelijk was geworden de begroting te sluiten, kwam de gemeente in 2015 en opnieuw in 2021 zelfs tijdelijk onder preventief toezicht – als enige van de G40-steden. De inwoners van Delft krijgen met de huidige bijgestelde begroting niet de voorzieningen die ze verdienen.

Een stad met een sociale disbalans

Delft staat financieel onder grote druk. Net als in andere gemeenten voelt ook Delft de disbalans tussen de uitvoering van taken en bevoegdheden en de financiële compensatie/dekking voor deze uitvoering.

De sociale disbalans komt tot uiting in de opbouw van de woningvoorraad. Delft heeft een uitzonderlijk hoog percentage sociale huur: meer dan 40%. In sommige buurten is zelfs bijna het gehele woningbestand sociaal. Daarbij komt dat de WOZ-waarde van de Delftse woningvoorraad tot de laagste in de regio behoort.

Delft kent een grote en snelgroeiende studentengemeenschap. Studenten vanuit de hele wereld vinden de weg naar Delft, aangetrokken door de reputatie en de kwaliteit van de universiteit. Deze studenten dragen bij aan de levendigheid en dynamiek van de stad. Maar huisvesting en activiteiten van meer studenten geven ook een druk op de gemeentelijke begroting. We zien een toenemende spanning tussen studenten en andere inwoners als gevolg van overlast die wordt ondervonden, met name in woonwijken. Gemeente en universiteit hebben onvoldoende instrumenten om te sturen op het aantal studenten dat in Delft studeert. Tegelijkertijd vraagt de samenleving juist om meer Delftse ingenieurs.

Een stad met een economische disbalans

Kennis, vernieuwing vraagt om investeren aan de voorkant. De baten van het kenniscluster zijn vooral regionaal en landelijk. Veel kosten drukken echter op de gemeentelijke begroting. Het gaat om kosten voor ondersteuning bij het aantrekken, opleiden en behouden van talent en faciliteiten voor startups en doorgroei. Ook kosten voor mobiliteit, (studenten)huisvesting en het faciliteren van het studentenleven komen als eerste voor de gemeentelijke overheid. Dit leidt tot een economische disbalans.

Een stad met een ruimtelijke disbalans

Delft is een ruimtelijk beklemde stad. De stad is dicht is bebouwd, vrijwel tot aan de gemeentegrens. Nieuwe ontwikkelingen zijn alleen binnenstedelijk mogelijk, en dus complex en vragen meer ambtelijke inzet.

Wijken van buurgemeenten zijn met Delft vergroeid. Den Hoorn (gemeente Midden-Delfland), Delfgauw en Nootdorp (gemeente Pijnacker-Nootdorp), Rijswijk-Zuid en delen van Den Haag Ypenburg zijn direct verbonden met Delft. De bewoners van deze voornamelijk welvarende wijken maken gebruik van voorzieningen in Delft – voor onder meer sport, cultuur, onderwijs en zorg. De gemeente Delft draagt de kosten van die voorzieningen, maar ontvangt hiervoor geen kostendekkende bijdrage van die gebruikers. Inwoners van Delft maken nauwelijks gebruik van voorzieningen in de omliggende gemeenten.

Een stad met een financiële disbalans

In Delft zien we een grote financiële disbalans. Die wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een onderwaardering in het gemeentefonds. Met name de werkelijke centrumfunctie van Delft en de (inter)nationale impact van de technische universiteit worden onvoldoende meegewogen bij het bepalen van de bijdrage waar Delft recht op heeft.

Op de Delftse begroting drukken ook de kosten voor de spoortunnel structureel zwaar: jaarlijks bedraagt de afschrijving en rente € 1,5 miljoen van de bijdrage die is betaald aan het Rijk, en dat voor een duur van 80 jaar. Dit is een zeer uitzonderlijke situatie: geen enkele andere gemeente betaalt zoveel mee aan deze infrastructuur die cruciaal is voor de Randstad.

Verder ziet Delft zich na jaren van bezuinigingen geplaagd voor een grote achterstand in het onderhoud van basisvoorzieningen en historische complexen, zoals het Prinsenhof. En dat terwijl er vanuit de kennisstadfunctie extra voorzieningen nodig zijn. De komende jaren vragen om een inhaalslag om de basis op orde te krijgen.

De mogelijkheden om meer inkomsten te krijgen, zijn beperkt. De gemeente heeft de woonlasten in de afgelopen jaren al verhoogd, waardoor Delft behoort tot de duurste gemeenten. Verdere verhoging is onaanvaardbaar, gezien de draagkracht van de bevolking.

Den Haag, 10 maart 2022

Jaap Smit, commissaris van de Koning
Provincie Zuid-Holland

Tim van der Hagen, rector magnificus
Technische Universiteit Delft

Marja van Bijsterveldt, burgemeester
Gemeente Delft

